

TALLER 4: Formació del voluntariat

Dinamitzadora: Araceli Crespo

L'educació i el desenvolupament de competències enfocades a una ciutadania activa són el nucli de la formació del voluntariat. El cas dels Centres de Suport al Voluntariat a Itàlia, Renzo Razzano, SPESS

Un dels puntals de la formació de voluntaris rau en una formació acurada en els valors i la identitat del voluntariat. Un cop consolidada, cal establir mecanismes que facilitin les relacions entre les parts interessades.

També són essencials les competències en matèria de definició de les necessitats dels beneficiaris dels programes de voluntariat. Això està vinculat a la capacitat d'anàlisi del context i de la dinàmica general de la comunitat en què treballen les diferents associacions. Es tracta d'un requisit necessari per tal de transcendir el punt de vista de les necessitats individuals que impossibilita establir un ordre de prioritats.

Aquesta és la base a partir de la qual es podrà entaular un diàleg de igual a igual amb altres institucions i donar un significat positiu a la noció de subsidiarietat, que en cap cas es pot entendre com a subordinació. Cal valorar la contribució del voluntariat a la construcció d'una democràcia real i compartida.

A Itàlia, la Llei de Reforma Constitucional de 2001 reconeix la importància d'una "ciutadania activa" en introduir el principi de l'anomenada "subsidiarietat horitzontal" a l'article 118, paràgraf 4 de la Constitució. Diu: "L'Estat, les regions, les ciutats, les províncies i els municipis han de promoure les iniciatives autònomes dels ciutadans, tant a títol individual com en tant que membres d'associacions a través d'activitats d'interès general dutes a terme a la llum del principi de subsidiarietat".

La reforma constitucional estableix que els ciutadans tenen la potestat d'usar les seves habilitats no únicament amb l'objectiu de solucionar els seus problemes sinó també els de la comunitat. Ho fa en reconèixer que els ciutadans poden actuar en pro de l'interès general i en instar a les diferents administracions a que donin suport a les iniciatives dels ciutadans.

Aquest és el marc del voluntariat i també de la formació del voluntariat. L'adquisició de les competències anteriorment esmentades permet dur a terme una planificació i no caure en respostes impulsives davant noves necessitats imperioses. És el punt de partida per al desenvolupament de les habilitats de gestió.

Les possibilitats de formació del voluntariat són molt diverses i, per tant, es requereix d'una perspectiva general.

També cal preguntar-se qui defineix el contingut dels programes de formació i qui els executa.

A Itàlia, els continguts es tendeixen a definir en l'àmbit del voluntariat i l'execució va a càrrec d'actors propers al voluntariat. A continuació es farà una breu explicació sobre l'experiència italiana en Centres de Suport al Voluntariat, la governança dels quals és a les mans d'organitzacions de voluntaris d'àmbit local.

Els Centres de Suport al Voluntariat (VSCs) es van crear a través de la Llei 266/91 sobre el marc legal del voluntariat i activitats connexes, definida en un Decret Ministerial el 8 d'octubre de 1997.

Els VSC treballen per a les organitzacions de voluntaris i, al mateix temps, estan gestionats per aquestes segons el principi de l'autonomia del voluntariat, que també es va veure reforçat per la Llei 266/91. Els Centres tenen presència a totes les regions italianes. La llei estableix que els Centres s'han de finançar a través de fundacions de l'àmbit bancari. De fet, la llei, en el seu article 15, estableix que aquestes fundacions han d'incloure en els seus estatuts la obligació de destinar 1/15 part dels seus ingressos anuals nets a la creació de fons regionals de suport als VSC. Aquests fons estan subjectes al control del *Comitato di gestione*, compostats per representants de les entitats bancaries, institucions i organitzacions de voluntaris.

Dels 78 VSC que existeixen a Itàlia, 65 actuen a nivell provincial, 9 a nivell regional i 4 a nivell interprovincial o subprovincial. La majoria de VSC són hivernacles d'associacions, organitzacions de voluntaris de cada regió. Hi ha unes 13.000 organitzacions del tercer sector implicades de manera directa en la governança dels VSC, 8.800 de les quals són organitzacions de voluntaris.

Els objectius dels VSC són els següents:

- Dotació de mitjans i iniciatives per a la promoció de la solidaritat, de noves iniciatives de voluntariat i l'enfortiment de les existents.
- Donar suport i instruments de planificació i execució d'activitats.
- Oferir programes de formació i capacitació del voluntariat.
- Fer circular informació, notícies i documentació relacionada amb activitats de voluntariat a nivell local i nacional.

II Congrés Europeu del Voluntariat

Barcelona
9, 10 i 11 de novembre de 2011

Les funcions dels VSC són les següents:

- Promoure el voluntariat (reunions i conferències, campanyes de promoció, organització d'actes públics, exposicions, publicacions, activitats a les escoles, etc.).
- Assessorament i consultoria destinats a organitzacions de voluntaris de base, suport a les organitzacions i a les persones durant la fase de creació de l'organització, cerca de voluntaris, suport directe i tutoria a organitzacions de voluntaris en matèria d'administració, comunicació, gestió de subvencions, cerca de fons, treball en xarxa, etc.
- Formació.
- Informació, documentació i recerca.

L'any 2007, els VSC van atendre 67.045 peticions de consultoria, 18.541 sol·licituds d'informació i 25.324 de suport a activitats de voluntariat.

Els VSC donen suport a dues modalitats de formació.

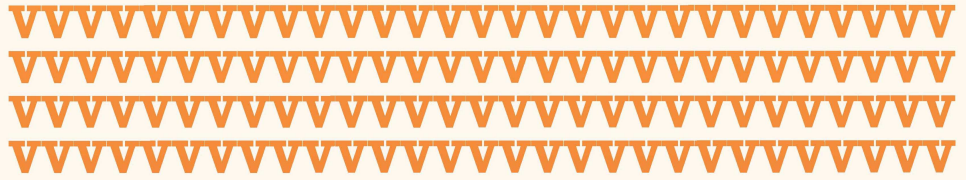
D'una banda, donen suport a activitats de formació promogudes per les organitzacions de voluntaris i destinades als propis voluntaris. Ho fan en forma de cessió d'espais, de col·laboració en l'elaboració de materials impresos, oferint professors i també ajudant a la planificació, definició de necessitats i avaluació de la formació. Els VSC duen a terme programes de formació especialitzats en legislació, política, recerca sobre tendències del voluntariat i estudis comparatius amb altres països europeus. Aquesta forma de suport pot ser considerada formació no formal de capacitació dirigida a responsables de voluntaris de les organitzacions locals.

D'altra banda, els VSC ofereixen dos tipus de formació per a voluntaris: formació de camp (formació per a voluntaris que treballen amb malats de càncer o persones en procés de dol, formació per a voluntaris de l'àmbit de protecció civil, etc.) i formació general. Alguns exemples de formació general són la formació sobre normes i procediments de la gestió d'organitzacions de voluntariat, elaboració de pressupostos i presentació d'informes, definició i aplicació de projectes, comunicació, gestió de conflictes, gestió del voluntariat, etc. La formació general acostuma a ser un complement del suport que els VSC donen a les organitzacions de voluntaris en matèria de construcció de capacitats, treball en xarxa o iniciatives polítiques. Aquest tipus de formació és indispensable per tal que hi hagi una bona representació comú de dels interessos de les organitzacions de voluntaris a les institucions públiques.

Tota aquesta feina representa una inversió considerable en el tercer sector a Itàlia i una contribució a la formació continuada, fet que sovint no es té prou en compte.

II Congrés Europeu del Voluntariat

Barcelona
9, 10 i 11 de novembre de 2011

En el període 2008-2009, 70.000 persones (el 45% dels usuaris dels VSC) van participar en activitats de formació. Entre el 2006 i el 2009 el nombre d'usuaris dels VSC va anar en augment. El 56% de les activitats de formació van ser organitzades conjuntament entre els VSC i organitzacions de voluntaris. El 61% de les persones que van participar a aquestes formacions són voluntaris que col·laboren amb organitzacions de voluntaris. Cal dir que el 14,8% de participants pertanyien a altres organitzacions sense ànim de lucre i el 20,8% restant a organitzacions de pseudo-voluntariat.